

Telšiūs Dėdiuojė Žemaitiu sėina pasėpoušė dā veino pluokštė

GRICIENĖ Genoveita

Lėipas 13-uojė – Dorbės mūšė ėr Žemaitiu tautuos vėinībės dėina. Šės metās šešės Žemaitėjėjės savėvaldībės 2022 metus ėr paskelbosės Žemaitiu kalbuos metās. Telšiūs, Dėdiuojie Žemaitiu sėينو, šiū metu lėipas 13 dėina bova atėdėngta naujė pluokštė. Ana skėrta žemaitiu kalbā pagėrbtė. Tad torem jau paminkla ė žemaitėškam žuodiu. Anuo idiejės autuorė – do prufesorė: Žemaitiu kultūras draugėjės pirmininks, arkitekts Žebrausks Algėrds ėr anuo pavadtuos kalbėninks Pabrieža Jūzaps (ons tam paminklou parinka patius poikiausius žemaitėškus žuodius). Pluokštė sokūrė Šimkevīčios Min-

TRĪS ŠVĖNTĖS DALIS

PĒRMUOJI DALĖS. PRI DĒDIUOSĖS ŽEMAITIU SĖINAS

Paradou komandava ė vėsus rėkiava Telšiū kultūras cėntra režisierė Gintalienė Alina.

Pri oždėngtuos lėntuos sostuojė: pluokštė sokūrės skulptuorios Šimkevīčios Mindaugs, Žemaitiu vīskops Jurevīčios Agėrds, Lietovuos Respublikas Seima narie Šalašėvičiutė Rimantė, Telšiū savėvaldībės mers Gusaruovs Kėstutis ėr Žemaitiu kultūras draugėjės pirmininks Žebrausks Algėrds.

ŠIMKEVĪČIOS MINDAUGS:

„Pradieso Daujotītės Vėktuorėjės žuodės: „Že-

Pri Dėdiuosės Žemaitiu sėinas naujuosės pluokštės kalba saka anuos autuorios – skulptuorios Šimkevīčios Mindaugs. Dešėnie posie – Gintalienė Alina

maitiu žuodės, sakėnės ė intonacėjuom pasinero i pasauli, katruo be tuos kalbuos nie ė būtė negal“. Sokortė menėnė pluokštė žemaitiu kalbā nebova tuoks paprasts dalīks, kap ka gal pasėruodītė ėš kārta, bet ė nebova tuoks sodietings, kap gal pasėruodītė ne ėš karta. Padiejė tas, ka tamė žemaitėšku žuodiu pasaulie gīveno nu gėmėma. Padiejė ėr telšėškė poeta Stolpėna Vītauta žuodė: žemaitėškā šnekietė ėr kap kūlius rėtintė. Kuožnos matīsėt ė skaitīsėt kap nuoriesėt, bet aš, kap autuorios, douso ė kelis nuruodīmus. Menėnė pluokštė žemaitiu kalbā ėr sodarīta ėš pėnkiū daliū: reljefėnė akmėnėnė, deginta vėršaus pluokštė ė ketorė Žemaitėjės laukū kūliokā so ėšgraviroutās žemaitėškās žuodės. Savuotėšks žemaitiu žemės žemielapis. Tėi kūlė, kap kalvas, kalnā, pėlekalnė, salas... so bronzėniem plaketiem. Rasėt ė muoderniškūji kuoda, katros leis išgėrstė žemaitėšku kūliu rėtėniejėma.“

Pluokštės atėdėngėma ėškėlmies koncertava Telšiū vākū polkluora kolektīvs „Čiočoroks“ (vaduovė Macėjauskienė Rita)

**ŽEMAITIU VĪSKOPA
A. JUREVIČIAUS
PALAIMĒNĒMA
MALDA:**

„Dēivē, vēsū žmuoniū Kūriejau ē Tievē, to esi Pradē ē Pabonga, esi Alfa ē Omega. To esi Istuorējēs Viešpats, atsiūntēs sava sūno Jēzu Kristu mūsa gelbietē.

Palaimink mūsa pastongas puoselietē žemaitiu kalba ē perdoutē anon ateinuntiuoms kartuoms.

Palaimink šiuo atmnēma lēnta, skelbontē žemaitiu tapatībē, besireiškontē par kalba. Tebūs ta kalba gīva ne akmēnie ar metala plastikuo, bet žmuoniū šērdies ēr lūpuos.

**TELŠIŲ SAVĒVALDĪBĒS
MERS GUSARUOVŠ
KĒŠTUTIS:**

„Džiaugous, ka Dēdiuojī Žemaitiu sēina paēlgiejē, nes če atsērada paminklos mūsa kalbā. Diekou sumanītuojems ož poikē idiejē ēr kūrēnē autuoriou ož gera kūrēni. Džiaugous, ka dēdēliū Žemaitējēs vīru ē muotrēšku pastongū dieka 2022 metā Žemaitėjuo īr paskelbtē Žemaitiu kalbuos metās. Mūsa savēvaldībēs narē par Tarības puosiedius vēs drōsiau rokounas žemaitēškā. Vēs daugiau pri nomū matuos Žemaitējēs vīlevu, vēs daugiau mūsa kraštūs īr ēr žemaitēšku pavadēnēmu, ožrašū. Mīliekem ē gerbkem sava kalba, pouškēm Žemaitējēs suostēnē Telšius. Kou daugiau būs žemaitēškoma, tou iduomesnē būsem pasauliou.“

Pri atēdēngtuos Dēdiuosēs Žemaitiu sēinas naujuosēs pluokštēs stuov (iš kairies): A. Žebrausks, K. Gusaruovs, R. Šalaševičiūtē, dvē moksleivēs, A.Gintalienē, M. Šimkevičios, Telšiū vīskops A. Jurevičios

Dēdiuosēs Žemaitiu sēinas naujuosēs pluokštēs atēdēngēmsa ēškēliu dalīvē. 2022 m. lēipas 13 d.

**LIETOVUOS RESPUBLIKAS SEIMA NARIE, ŽEMAITIU
PARLAMĒNTĒNĒS GROPĒS PIRMININKĒ
ŠALAŠEVIČIŪTĒ RIMANTĒ:**

„Nu 2019 metu, ka Lietovuo bova paskelbtē Žemaitējēs metā, prasēdiejē dēdesnē darbā diel Žemaitējēs. Vēs drōsiau žemaitē rokounas žemaitēškā ne tik Žemaitėjuo. Dēdēli atgarsi sokielē ēr Telšiūs, Kuršienūs vīkēs tarptautēnis simpuozioms, katrame ēšgērduom ēr api kašubu kalbuos padieti Lēnkėjuo, ēr api latgaliu Latvėjuo. Prijimta rezoliucējē leida Seima žemaitiu gropēs žmuonēms tvērtiau darboutēis Žemaitējēs

(Nukelta i 4 p.)

naudā. Jē ne drōsi Telšiū laikīsena, kažēn ar šešiuos savēvaldībies būtom paskelbtē Žemaitiu kalbuos metā ēr ar būtom vikduomas dēdesnēs a mažesnēs pruogramas. Maluonē stebēn ē šērdis linksmēn Telšiū vīskopa puožiūris i žemaitiu kalba Žemaitėjuo. Vīskopa pastongū dieko bažnīčiuos praded skombietē žemaitēšks žuodis.

Nuoro iteiktē Žemaitėjēs apduovēnuojēma – žēnkla „Už nuopelnus Žemaitėjē“ Telšiū vīskopou Jurevīčiuo Algērdou ēr palinkietē anam siekmies muokuontēis žemaitiu kalbuos.“

ŽEMAITIU KULTŪRAS DRAUGĖJĖS PIRMININKS ŽEBRAUSKS ALGĖRDS:

„Kalba, papruotē ēr žemē... Trīs kūlē, katrus torem keravuotē ē brongintē. Džiaukimies, ka žemaitiu kalba ir gīva. Bet... Ana dā ne tēik gīva, kēik galiuom ē torietuom būtē gīva. Kožnuo Žemaitėjēs truobuo ana torietuom būtē i vāka lūpas idieta. Žemaitiu rēk atgautē sava unuora savo kalbo šnekietē. Mūsa stēprībē – vēinībē. Nedraskikemuos tarp savēs, neardīkem, negriaukem tou, kas jau ī sokorta. Dērbkem dēdēlius darbus mūsa Žemaitėjē.“

ONTRA DALĖS – PRI PAMINKLA, SKĖRTA DORBĖS MŪŠĖ PERGALĖ

MAŽUOJĖ SKAITUOVĖ DAUBARĪTĖ MARIJĖ:

„Eso nuognē laiminga, ka Pondėivielis leida monėi gimtē Telšiūs, Žemaitėjēs suostėnie, ē lig panagiū žemaitiu šeimuo. Nu maža gėrdiejau vēsus žemaitēškā šnekont, vu babūnelē ē vēsuokiūn mūdriūn, senuovėniu žuodiu muni ēšmuokē. Žėnau, kas ir abrūsos, šieps ē šiepielis, budinks, veizuolā, blezdinga, cīrulis.... Liūb jims jouks: muokīkluo pasakā kuoki babūnelēs žuodi ē nieks nasupront. Gīvouk par umžius, mona Žemaitėjē, jug ož tavi žemaitē pri Dorbēs sava galvelēs padiejē.“

RĖNGĖNIE KALBIEJĖ ĒR TELŠIŪS ŽEMAITIUS I BŪRI SPĖITOUS DACIOS ANDRIOS

„Keravuodamē sava gimtoujē žemaitiu kalba, neužmērškēm ē mūsa papruotiū. Jug priderietom duoram žemaitiu pasisiūdintē tradicėni mūsa

Mukienės Danutės portėgrapėjuio – paminklos, skėrts Dorbēs mūšē pergalē iomžintē. Telšē, 2022 m.

drabuži, pasėdirbintē batus kap prider. Ē skribėli diel strajaus ne pro šali torietē. Norvegā, matā, gal dēdžiuotėis, vu mes dā giedėjemuos. Ba rēkala. Kėkvėins pagal sava ēšgalēs ē biški daugiau prisėdiekem pri Žemaitėjēs garbies. Šiuokē dėina Telšē toriejē paplūstē nu Žemaitėjēs vielevu. Nustuokem bėjuotē sava kriautovēs ē restoranus vadintē žemaitēškās žuodēs. Rašīkēm ē skaitīkēm žemaitēškā. Sunkē? Vu kuoks rimts darbs ī lėngvos?“

Rėngėnie kalba pasakē ē Telšiū rajuona savėvaldībēs mers Gusaruovs Kėstutis, Žemaitiu kultūras draugėjēs pirmininks Žebrausks Algėrds, 33 metus Žemaitiu kultūras draugėjē vaduovavēs Kasperavīčios Stanisluovs.

Vu pakalnie tilē bangelēs varėniedams vēskuo klausies gražuolis Māstē ežers. Tarp kalbū ēr pu kalbū dainiava latviu vīrā, pasėvadėnaē poikio „Vilkēs“ vardo. Ē bova juntama bruoliu latviu ē žemaitiu tautū vēinībē. Ēškėlmingas ē griaudēs ir mūsa kara dainas, vu ka braliokā uždainiava lietovėškā, kāp mūsa kareivielis, seselēs išlidiets, mērtėna kulipkelē pagava, ne vēinam ē ašara par žondus norėitiejē.

TRETĖ DALĖS – ŽEMAITĖŠKĀ DAINIOUJĖNTI „SKĪLIE“

Tuo koncerta poikoma reikiejē patem išgėrstē ē pamatitē. Aprašėnietē nier verta. Jau pati koncerta vėita soteikē dēdėli ēškilmingma: ons vīka šalėp

Māstē ežera – Telšiū amfitētrē. Temstot. Gero uoro. Klausiaus ēr pērma mintēs, katra atējē i galva bova: „tuokiuo vēituo ēr tuoki amfitētra gal sotvertē tik be gala sava miesta mīlouš žmuogos“...

PAŠNEKINTĒ KELĒ ĒŠ MĒNIUOS

ŠĒLGALIS ŽĒLVĒNS, VĒLNIAUS MIESTA TARĪBAS NARĪS:

Žemaitējē, žemaitiu kalba īr politika. Ē daug kam nuorēs darītē iš tuo politika, vu dā jē priš rinkēmus... Vu ēsēgēlintē i istuorējē, soprastē Žemaitējēs nuopelnus Lietovuos ēslēkēmou ne daug kas pasēvargēn. Kortē valstībē ni šēndēin nier paprasts rēkals. Vu griesmiū kartās matuom tēn, kor anū nier ē būtē negal. Ēr so žemaitēškās rēkalās tas pats. Bet pērmiausē mes patīs, žemaitē, torem sava žemaitēškoma gerbtē. Ēš kētū regējuonu atvažiavē džiaugas mūso kalbo, mūsa žemaitēškās ožrašās, mūsa vielevuom. Atsērada cēntrē „Kepts gaidīs“... Paskaitā ē nusējouki, ē ožeitē nuorēs... Mes sava šeimuo rokoujemies žemaitēškā. Kēik mūsa vākā tuo šnekiejēma ēšsineš, būs matītē. Ēr būtē žemaitio Vēlniou nier gieda. Esam gerbamē ož darbštoma, tēisoma, smarcoma. Tēgīvou Žemaitējē!“

BANĪS RAMŪNS, VĒLNIAUS DAILĒS AKADEMĒJĒS TELŠIŲ FAKULTETA DEKANS:

„Žemaitējēs suostēnē tor torietē sava ženklus, katrēi būtom išskērtēnē, aukšta menēnē līgē. Mon īr poikēs žemaitēškas ēškabas, mon poikē, ka daug vielevu, poikē, ka aplinkou gērdo žemaitēškā besērokoujēntius žmuonis, vo jē dā ē vākus! Dēdiuojī Žemaitiu sēina ēš vēsa ī unikalos mena kūrinīs. Dorbēs mūšē pamēniejēms karto so bruolēs latvēs, so žemaitēškās koncertās pritrauk mēnēs telšēškiu ē anū svetiū. Galvuojuo, ka žmuoniū provincialoms so laiko apmažies. Mes dēdžiousemies tou, diel kuo šēndēin kai kas ēš mūsa dā nadržist džiaugtēis, kou šēndēin dā nemuokam paruodītē.

Švėntēs atēin ē praein, bet lēikt palēktē ženklā, lēikt ē daugiau žemaitēškoma Žemaitiu žemie.“

Meškauskē Rolanda portēgrapējuos – akimirkas ēš naujuos pluokštēs Dēdiuojie Žemaitiu sēinuo (Telšē) atēdēngēma ēškēlmiu 2022 m. lēipas 13 dēina

Nu vēršaus: skulptūra „Žemaitējēs legendas“, paminklos „Fontans“, skērts žemaitē, raketu teuorējēs pradininka, pasaulēnē šluovē pelniosē veikala „Dēdiesis artilerējēs mens“ (1650 m.) autuorē Sēmonavīčē Kazēmiera atmēnēmou iomžintē. Abējū skulptūru autuorios – Kvints Romualds, arkitekts – Žebrausk Algērds. Mukienēs Danutēs portēgrapējēs